

Handläggare

Mugdim Islamovic

m.remissvar@regeringskansliet.se

ida.edwertz@regeringskansliet.se

Yttrande över Promemorian Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 4. oktober tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

SGU har granskat Promemorian Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet (Promemorian) och har i första hand fokuserat på de frågeställningar som påverkar våra kärnfrågor.

Grundvattenfrågor och grundvattenförsörjning

SGU anser att massor som uppstår i samband med byggande kan vara en viktig ballastresurs som bör tas tillvara. SGU vill dock framföra att mycket stor restriktivitet bör råda vid hantering av externa massor i sand- och grustäkter. SGU anser att hantering och deponering av sådana externa massor, framför allt schaktmassor från urban miljö som många gånger innehåller föroreningar, kan innebära en risk för negativ påverkan på grundvattnet. Sand- och grustäkter utgör en mycket känslig hydrogeologisk miljö. Infiltrationskapaciteten för vatten är hög samtidigt som underlagrande grundvattenmagasin är värdefulla för vattenuttag. Sårbarheten på platsen har ofta ökat genom att sand och grus ovan grundvattenytan schaktats bort. SGU anser att stora mängder massor i sig innebär att risken för felklassning av massorna ökar samt att kontrollen av massorna riskerar att bli undermålig.

Det är viktigt att i planeringsprocessen inkludera platser där externa massor kan hanteras på ett miljöriktigt sätt och SGU anser att frågorna med fördel kan lyftas i en regional materialförsörjningsplan.

SGUs kommentarer till vissa begrepp i Promemorian som har bäring på våra kärnfrågor

Återfyllnad

SGU noterar att begreppet ”återfyllnad” finns med i ordlistan och får stort utrymme i Promemorian. Det är en ny definition i 5 § avfallsförordningen. Definitionen, som är hämtad från direktivet, anger att återfyllnad är alla former av återvinning där lämpligt icke-farligt avfall används för återställningsändamål i utgrävda områden eller landskapsmodulering. SGU motsätter oss inte detta begrepp.

SGU vill dock framföra vikten av att avfallet även ska vara lämpligt för de ovannämnda målen. Utifrån vår utgångspunkt (som beskrivs i inledningen av vårt yttrande) så vill vi lyfta behovet av att särskilt bevaka återfyllnad i tidigare sand- och grustag.

Icke-farligt avfall

När det gäller den nya definitionen av vad som utgör icke farligt avfall (ändring i 3 § avfallsförordningen där det framgår att icke-farligt avfall är sådant som inte är farligt avfall) så är denna formulering direkt hämtad ur direktivet. SGU motsätter sig alltså inte begreppet som sådant. SGU vill dock framföra att indelningen i denna strikta klassgräns lämnar hela avgörandet till ett kontrollprogram som blir mycket kostnadsdrivande för att ge full trygghet. SGU ser ett behov av att i vissa sammanhang, t.ex. inför återfyllnad i de mest känsliga hydrogeologiska miljöerna, införa andra begrepp som tydligare säkerställer att massorna verkligen är icke-farliga även utan att förlita sig på kontroll.

SGU kan som exempel framföra begreppet massor från naturlig mark som bl.a. finns med i Naturvårdsverkets Författningsförslag till allmänna regler för återvinning av avfall för anläggningsändamål (finns ännu bara som utkast). Vid detta arbete har följande definition formulerats: Massor från mark:

1. som inte påverkats av mänsklig verksamhet såsom industrier, vägar, järnväg, tätbebyggelse eller annan liknande verksamhet som tillfört området föroreningar,
2. som inte tidigare har fyllts ut med jord eller annat material, och
3. vars naturliga innehåll av skadliga ämnen med säkerhet kan antas uppfylla uppställda kvalitetskrav

När avfall upphör att vara avfall

SGU noterar att Promemorian för fram att ”avfall upphör att vara avfall” när ”användning av ämnet eller föremålet inte kommer att leda till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa”. SGU saknar ett resonemang kring risk-begreppet. Om man t.ex. bedömer att en undermålig kontroll kan innebära en risk för kvarvarande negativa följder för miljön eller människors hälsa så bör avfallet kvarstå som avfall. SGU vill se en diskussion kring platsspecifika bedömningar där t.ex. deponeringsområdets känslighet också tas i beaktande.

Kontrollplaner inför bygg- och rivningsavfall

SGU noterar att Promemorian diskuterar upprättandet av ”kontrollplaner” som ska tas fram i samband med en bygg eller rivningsåtgärder och som ska innehålla uppgifter om vilket avfall som åtgärden kan ge upphov till samt hur avfallet ska tas om hand. SGU skulle gärna se att man i kontrollplanen kan ställa krav på att inte återfylla externa massor till hydrogeologiskt känsliga miljöer.

Sorteringsverksamheten

Lagringen av bygg- och rivningsavfall från anläggningsarbeten är en central fråga eftersom denna verksamhet kan generera stora massöverskott. Särskilt viktigt är frågan när det gäller större projekt där de

genererade massorna är mycket stora. Vanligtvis transporteras det överblivna materialet, så kallat entreprenadberg, från olika platser i det lokala området till täkter utanför städerna eller till upplagsplatser inne i städerna, så kallade *Terminalplatser*. Terminalplatser i städerna är fortfarande relativt ovanliga i Sverige. Ingen utvinningsverksamhet bedrivs där utan de är vanligen bara upplagsplatser för entreprenadbergsmassor där enkel krossverksamhet utförs. Ett stort dilemma är att terminalplatserna är väldigt begränsade till sin yta, delvis för att passa in i stadsplanerat område. Av detta skäl blir *sorteringsverksamheten* problematisk, inte bara för att kunna spåra typ av avfall utan också varifrån avfallet kommer. En sådan verksamhet kräver större hanteringsytor. Indirekt kan detta medföra att kostnaderna för återanvändning eller återvinning av bygg- och rivningsavfall kan öka för att främja rörelsen mot en mer cirkulär ekonomi. I täkterna utanför städerna finns i allmänhet större ytor att tillgå men om massorna för återanvändning eller återvinning mestadels går till dessa platser ökar transportererna och därigenom kostnaderna avsevärt.

Export av farliga ämnen

Man föreslår att en anteckningsskyldighet ska gälla för den som för ut eller exporterar farligt avfall från Sverige för behandling. Detta föreslås dels för att möjliggöra spårbarhet och kontroll av detta avfall och dels för att erhålla ett underlag för rapportering om avfall till EU-kommissionen.

Indirekt påverkar detta förslag exporten av vissa slag av avfall, t.ex. anrikningssand, borrhax med farliga ämnen och eventuella slaggar samt askor. Kostnadsökningen är sannolikt inte särskilt hög men indirekt pekar denna exportverksamhet på att motsvarande anläggningar behöver startas i Sverige för att kunna omhänderta och hantera farligt avfall. Med inhemska, strategiskt lokaliserade platser för hantering av farliga ämnen minskar transportererna och ökar kunskaperna om behandlingsmetoder och neutraliseringsprocesser för farligt avfall.

Gallring av data

Gallring och arkivering [av avfallsdata] föreslås ske i samverkan med tillsynsmyndigheter och enligt gällande föreskrifter. En gallring av insamlade uppgifter får göras av tillsynsmyndigheterna. Om viktig geologisk information om t.ex. berggrundens geokemi ingår bland de uppgifter som insamlats i avfallsregistret bör dessa levereras till SGU för arkivering. Detta bör genomföras för att en tillgång till andra myndigheters information om geologin underlättar SGUs arbete att bättre förstå de möjligheter och utmaningar som finns för ett bättre, mer hållbart byggande i Sverige.

Uppgifter om avfall före borttransport

Uppgifterna om ett avfall ska finnas tillgängliga hos avfallsproducenten innan det att en transport av materialet kan genomföras. Detta kan innebära en tidsfördröjning för byggverksamheten. Om kemiska analyser ska genomföras förutsätts att utförandet och erhållandet samt bedömningen av resultatet äger rum före en borttransport. Indirekt kan detta betyda en tidsfördröjning på flera veckor för de berg- och jordentreprenader som genomförs i Sverige. För de stora entreprenaderna, som har en längre framförhållning, är detta troligen enklare att genomföra medan det för de mindre entreprenaderna antagligen kommer att få en större påverkan.

Höjda priser för avfallshanteringen

Eventuellt ökade administrativa kostnader för avfallsbehandlare kan täckas genom att öka intäkterna från avfallslämnarna, dvs. genom höjda priser för mottagarens avfallshantering.

I entreprenadbergssammanhang hanterar man stora volymer berg och jord, vanligen mer än 10 000 ton. Sådana massor som i vissa fall kan ha svagt förhöjda metallhalter är troligen kostsamma att behandla. Ett klassiskt exempel är att blanda in karbonater, kalkstenar, för att balansera pH-nivån och minska metalläckaget från massorna. I större delen av Sverige där entreprenadbergsarbeten vanligen utförs saknas kalksten varför sådant material måste köras in från platser där det förekommer, t.ex. Öland eller Gotland

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Lena Söderberg

I den slutliga handläggningen av ärendet har även juristen Sara Nordström, statsgeologer Björn Holgersson, Mattias Göransson, Mattias Fackel och Roger Hamberg, utredaren Peter Åkerhammar deltagit samt avdelningschef Lars-Inge Littlewood Larsson. Enhetschef Mugdim Islamovic har varit föredragande.

Lena Söderberg

Mugdim Islamovic